

Z vědeckého života

POSTAVENÍ HOSPODÁŘSKÝCH DĚJIN NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Miroslav Šepták, Filozofická fakulta, Univerzita Karlova v Praze

Dne 26. června 2009 proběhlo v prostorách Vysoké školy ekonomické v Praze kolokvium „Postavení hospodářských dějin na vysokých školách“, které pořádala Národohospodářská fakulta Vysoké školy ekonomické v Praze. Již od 50. let minulého století má Vysoká škola ekonomická s výukou hospodářských dějin, byť v minulosti pod různými jinými zastřešujícími názvy, nemalé zkušenosti. Cílem setkání bylo zamyšlení nad perspektivou výuky hospodářských dějin na vysokých školách.

Kolokvium zahájil vedoucí Katedry hospodářských dějin NF VŠE František Stellner. Poukázal na skutečnost, že katedra měla do roku 1989 v hospodářské historiografii specifické postavení, neboť byla jediným střediskem v Československu zaměřeným výlučně na tuto vědní disciplínu. Dále připomněl některé osobnosti působící v minulosti na této instituci, například Rudolfa Olšovského, Hanu Gebauerovou, či Zoru Urbanovou. Ve svém příspěvku neopomněl ani problematiku využitelnosti přednášek v praxi, kterou spatřoval především v uspokojení sociálních potřeb člověka a ve schopnosti vyhodnocovat současnost prostřednictvím poučení z minulosti. Závěr referátu věnoval F. Stellner představení nově akreditovaného magisterského oboru „Hospodářské a politické dějiny“ na KHD.

Hospodářské a sociální aspekty v regionálních programech českých politických stran do roku 1939 a jejich reflexe v odborných pracích studentů historie na Filozofické fakultě Univerzity Hradce Králové tvořily námět příspěvku Marty Kohárové (Historický ústav Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové). Referentka upozornila na skutečnost, že student často volí téma práce podle svého bydliště. Regionální témata jsou pak více či méně vhodnou formou srovnávána s vývojem na celostátní úrovni. V případě politických subjektů v období první a druhé republiky se studenti soustředili zejména na regionální specifika volebního programu agrární strany, národní demokracie a českých fašistů. Závěrečný příspěvek dopolední části přednesl Ivan Jakubec (KHD, Ústav hospodářských a sociálních dějin Filozofické fakulty Univerzity Karlovy) a zamyslel se v něm nad podobou vysokoškolské učebnice. Podle referentova názoru musí splňovat několik základních kritérií; odpovídat současným didaktickým a metodickým normám, nesmí obsahovat faktografické a věcné chyby, jednotlivé kapitoly musí mít přiměřený rozsah, text by neměl být nadměrně zatížen fakty a daty, současně by měl upozornit na rozdílné interpretace daného odborného problému.

Následně podal přednášející bilanci relevantních vysokoškolských učebnic vydaných po roce 1989, na kterých se v různé formě podílel ať už jako vedoucí autorského kolektivu, spoluautor či recenzent, a neopomenul ani pojmenovat některé jejich nedostatky. Poukázal na skutečnost, že do dnešní doby chybí moderní úvod do studia hospodářských a sociálních dějin. Za schůdné řešení považoval referent překlad podobně zaměřené práce z produkce německé historiografie doplněný o pasáže zohledňující česká specifika. Dopolední část byla zakončena diskusí, kterou moderoval Aleš Skřivan ml. (KHD VŠE).

Odpolední část zahájila svým zamyšlením o vztahu hospodářských dějin a ekonomie Antonie Doležalová (Katedra institucionální ekonomie NF VŠE). Připomněla, že hospodářské dějiny byly do první světové války součástí ekonomie. Mezi ekonomikami a historií dodnes existuje řada styčných bodů, které v konečném důsledku mohou přispět ke vzájemnému tematickému i metodologickému obohacení. Referentka se plně přihlásila k prohlubování interdisciplinárního rámce hospodářských dějin, současně však upozornila na limity jednoho badatele při snaze dostatečně si osvojit znalosti z mnoha společenskovědních disciplín. David Lipka (Katedra institucionální ekonomie NF VŠE) ozřejmil vztah historie a ekonomie. Nejdříve obecně definoval oba vymezené pojmy, následně se zamyslel nad jejich interakcí v současné vědě, aby zároveň upozornil na odlišné metodologické postupy ekonoma a historika.

Polemický a kritický příspěvek přednesl Radek Soběhart (KHD). Nejprve podal obecnou sondu dosavadního stavu bádání v oblasti hospodářských dějin. Vytkl české historiografii, že se v žádné oblasti nepodílí na klíčových trendech historického bádání, hospodářské dějiny nevyjímaje. Poté vyjmenoval hlavní důvody tohoto alarmujícího stavu; většina současných českých badatelů z různých důvodů neprohlubuje interdisciplinární rámec svého oboru, v rámci české historické obce neexistuje relevantní platforma pro konstruktivní diskusi a žádné české odborné periodikum nedosahuje mezinárodní úrovně. Výuka hospodářských dějin podle jeho mínění vyžaduje zásadní reformu, namísto dosavadního důrazu přednášek a cvičení na konkrétní časové období nebo geografickou oblast by měl být tematizován předmět určitého bádání umožňující lépe využít interdisciplinární přístup.

Odpolední část zakončila diskuse a moderoval ji I. Jakubec. Bylo v ní nastoleno několik zajímavých otázek. Daniel Váňa (KHD) zpochybnil informační hodnotu internetových zdrojů a namísto toho požadoval autorské práce, které uvádějí seznam použitých pramenů a literatury. Václav Průcha (KHD) doplnil referát F. Stellnera o osobní zkušenosti z výuky hospodářských dějin na vysoké škole. Současně upozornil na fakt, že čeští badatelé opomíjejí řadu relevantních prací z per polských kolegů. D. Lipka obhajoval tzv. hypertextovou učebnici při výuce hospodářských dějin, v níž spatřoval možnost, jak vytvářet s ohledem na rostoucí dynamiku historického bádání ve světě aktuální text.

Jednotlivé příspěvky přednesené na kolokviu budou v příštím roce otištěny ve sborníku. Setkání poskytlo impulsy pro zkvalitnění výuky hospodářských dějin na vysokých školách, i když absenci zástupců z dalších institucí zabývajících se v České republice hospodářskými dějinami a vzhledem ke společné minulosti a jazykové blízkosti rovněž slovenských kolegů považují za varovný signál. Doufejme, že na kolokviu přednesené náměty ke zlepšení výuky dějin nezůstanou pouze v rovině teoretických úvah a brzy najdou schopné pedagogy pro jejich uplatnění v praxi.